

”אָבִי הַשְּׁבִיעֲנִי לְאֹמֶר הִנֵּה אֲנִי מֵת בְּקִבְרֵי אֲשֶׁר
כְּרִיתִי לִי בְּאֶרֶץ כְּנָעַן שָׁמָּה תִּקְבְּרֵנִי וְעַתָּה אֵעֲלֶה
נָא וְאִקְבְּרָה אֶת אָבִי וְאֲשׁוּבָה” (ג, ה)

-רש"י-

אשר כריתי לי - כפשוטו, כמו 'כי יכרה
איש'. ומדרשו עוד מתיישב על הלשון:
כמו 'אשר קנית'; אמר רבי עקיבא:
כשהלכתי לכרכי הים היו קורין למכירה
'כירה'. ועוד מדרשו, לשון 'כרי' - דגור,
שנטל יעקב כל כסף וזהב שהביא מבית
לבן ועשה אותנו כרי, ואמר לעשו טול זה
בשביל חלקך במערה:

צריך ביאור:

למה לא הסתפק רש"י בפירוש הכתוב לפי פשוטו - ש"כריתי" הוא לשון חפירה,
והיינו שיעקב חפר והכין את הקבר - ונזקק להוסיף ולהאריך בדברי אגדה שיש בהם
מן החידוש?

פעל ועשה במו ידיו

והביאור בזה:

רש"י לא בא לפרש את תיבת "כריתי" לבדה, אלא את כל הוספה זו של "בקברי" אשר כריתי לי" - לשם מה מספר יוסף לפרעה שיעקב חפר את הקבר, "אשר כריתי לי"? ודי היה לומר: "בקברי בארץ כנען שמה תקברני!"

ואכן, בדברי יעקב ליוסף וגם בדבריו להשבים שבתחילת הסדרה, לא נזכר פרט זה של "כריתי לי"³⁰; ומדוע הוא נוסף דוקא כאן, בדברי יוסף אל פרעה?

אלא, שפרעה מצד עצמו רצה שיעקב ייקבר בתוך מצרים - לאחר שראה בגודל הברכה שבאה למצרים בזכות יעקב³¹, וכשבא יוסף לבקש ממנו להוציא את יעקב לארץ כנען הוצרך לתת טעם חזק למה מוכרח הדבר; וזהו שהדגיש שיעקב אמר "בקברי אשר כריתי לי", וכפי שמפרש רש"י "כפשוטו":

יעקב הרי טרח וחפר את הקבר במו ידיו ממש, ומכאן ראייה על גודל חשיבות קבר זה אצלו, ולכן יש להביאו לקבורה דוקא שם.

[ובזה יומתק רש"י מביא ראייה לפירושו מהפסוק המאוחר בפרשת משפטים³² כי יכרה איש - ולא הביא פסוק קודם בלשון זה, שכבר למדנו בפרשת תולדות³³: "ויכרו שם עבדי יצחק באר"!

כי כוונת רש"י היא (לא רק לפרש ה"טייטש" של "כריתי", שהוא מלשון חפירה, אלא) להדגיש את זה שיעקב חפר במו ידיו, מתוך טירחא מיוחדת, וזה מודגש בפסוק "כי יכרה איש", שמשמעו כי כריית וחפירת בור מחייבת מאמץ מיוחד של אדם מבוגר - "איש" (ואילו בפסוק "ויכרו שם עבדי יצחק באר", הרי אדרבה - החפירה לא היתה בידי יצחק עצמו, אלא בידי עבדיו)].

30. ורק נאמר "וקברתני בקבורתם", "קברו אותי אל אבותי" - מז, ל. מט, כט.

31. ראה רש"י פרשתנו מז, כט. ועוד.

32. כא, לג.

33. נו, כה.

"כריתי" = קניתי

אמנם פירוש זה אינו חד וחלק, כי מלבד שאינו מבואר הסברא בזה - למה באמת יטרח יעקב ויכין לעצמו קבר (ובפרט שבשנותיו האחרונות בכלל לא היה בארץ כנען אלא בארץ מצרים, ודחוק לומר שיעקב הכין לעצמו זמן רב מראש וכו') - הרי אם זו הכוונה היה די לומר "בקברי אשר כריתי", ולמה הוצרך להוסיף "(אשר כריתי) לי"?

[ולהעיר שבתרגום אונקלוס כאן כתב "דאתקניתי לי" - ולא כמו בתרגום יונתן בן עוזיאל שתרגם "דחפריתי לי"; ואולי הוא משום קושי זה, שלפי הפירוש "דחפריתי" הרי תיבת "לי" לכאורה מיותרת].

ולזה ממשיך רש"י ומביא פירוש נוסף - ש"כריתי" הוא מלשון קנייה, ומסתייע מדברי רבי עקיבא "כשהלכתי לכרכי הים היו קורין למכירה 'כירה'":

לפום ריהטא דברי רש"י סותרים זה את זה, שבא לפרש ש"כריתי" היינו 'קניתי', ומביא ראיה מזה שהיו קוראים כן למכירה!?

אלא, ש"כריתי" ענינו החילוף ושינוי הרשות שבין החפץ הנקנה להכסף המקנה, ולכן מתאים הוא על ענין של מקח בכלל, בין מצד המוכר ובין מצד הקונה³⁴; ולכן כאשר בא יעקב ומספר שקנה את הקבר הוא נוקט בלשון "כריתי לי":

הלשון "כריתי" מצד עצמו ענינו חילוף ושינוי רשות, ומתאים גם מצד המוכר שקיבל את הכסף והוציא את הקרקע מרשותו; וכשיעקב בא ורוצה להדגיש שהוא קנה את הקרקע - הוא מדגיש "אשר כריתי לי", שיעקב הוא הקונה והוא ששילם על הקרקע בכסף מלא, ושוב מדגיש הדבר את חשיבות הקרקע בעיניו וההכרח שייקבר דוקא שם.

---

34. ויש להאריך בסוגיא זו. ועוד חזון למועד בעו"ה.

להשקיע בארץ, לא בחו"ל

אלא שגם בפירוש זה יש קושי - למה באמת השתמש יעקב בלשון "כריתי" שאינה מבוררת כל כך, ולכן הוצרך להוסיף ולהדגיש "כריתי לי", כדי שיהיה ברור שהכוונה היא שהוא הקונה; היה יכול לומר מלכתחילה "אשר קניתי", ותו לא!

ועוד, שלכאורה אין בזה שיעקב קנה את הקרקע טעם חזק כל כך לזה שצריך יעקב להיקבר דוקא שם, שהרי כל דבר בעל ערך קונים בכסף ולא דוקא שמורה הדבר על חשיבות מיוחדת היוצאת מן הכלל.

ולזה ממשיך רש"י ומוסיף שהלשון "כריתי" היא מלשון "כרי" - "שנטל יעקב כל כסף וזהב שהביא מבית לבן ועשה אותו כרי, ואמר לעשו טול זה בשביל חלקך במערה", ובזה בוודאי מודגש עד כמה היה מקום זה חביב וחשוב בעיני יעקב, ולכן מן הראוי להתאמץ ולקוברו במקום זה שהיה יקר לו עד כדי כך³⁵.

ויש להוסיף:

בפרשת ויגש³⁶ מפרש רש"י, שכאשר נתן יעקב לעשו את ה"כרי" עם כל הכסף והזהב שהביא מבית לבן, הטעים ואמר "נכסי חוצה לארץ אין כדאי לי";

ויש בזה נתינת טעם לשבח בעיני פרעה מלך מצרים, שלא יחשוב שעיקר כוונתו של יעקב היתה לצאת ממצרים, היינו, שיעקב רואה פגם פרטי בארץ מצרים דוקא -

אלא שאצל יעקב היתה בהדגשה מעלת ארץ ישראל על "חוצה לארץ" בכלל, ולכן חשוב היה לו להיקבר דוקא בארץ ישראל והיה מוכן לוותר על כל "נכסי חוצה לארץ".

---

35. ראה גם משכיל לדוד ובאר בשדה כאן.

36. מו, ו.

עומק הפשט - עיונים ברש"י

[אמנם למעשה לא הועילו דברים אלו כדי לפעול אצל פרעה שיבין את חשיבות הענין כו', וכפי שנאמר בפסוק שלאחר מכן³⁷: "ויאמר פרעה עלה וקבור את אביך **כאשר השביעך**", ומפרש רש"י: "ואם לא בשביל השבועה לא הייתי מניחך וכו'" - כל הסכמתו של פרעה באה בגלל השבועה (שחשש מענין השבועה דוקא, משום שרצה שגם יוסף יעמוד בשבועתו לפרעה, וכפי שמאריך רש"י שם), ולא בגלל שהכיר בחשיבות הקבר בעיני יעקב, וק"ל].

(חלק טו - ויחי ה)